

"Hvorledes får jeg en nådig Gud?"

Ligheder og forskelle mellem
Thérèse af Lisieux og Martin Luther,
der levede henholdsvis 1873–1897
og 1483–1546

Af Jacob Thomsen

Overskriftens spørgsmål er velkendt som Luthers egen beskrivelse af det centrale problem, der førte ham til reformationens brud med Den katolske Kirke. Luthers samvittighedskvaler tvang ham til så hyppige skriftemål, at hans skriftefader måtte fraråde ham den praksis med undertiden daglige skriftemål. Hvor stor tillid Luther end havde til værdien af skriftemålets sakramente – og det er der mange vidnesbyrd om, f.eks. i hans Lille Katekismus – blev hans løsning på problemet om at finde en nådig Gud dog ganske radikal: Troen på, at Gud er nådig, er nok til at finde fred og glæde i det kristne liv. Først da følte Luther, at "Paradisets porte" åbnede sig for ham, når intet afhang af mennesket selv, men kun af troen på den frelsende Gud. Denne tro vil da ifølge Luther af sig selv spontant fremkalde de gode gerninger. "En god mand gør gode gerninger, men gode gerninger gør ingen god mand", hedder et luthersk slagord. Uden her at kunne gå dybere ind på denne problematik må man nok have lov til at spørge, om de gode gerninger, som en god mand altså gør ifølge slagordet, ikke netop er et vidnesbyrd om, at han er en god mand. De gode gerninger kan naturligvis ikke begrænses til ydre gerninger, men må i særdeleshed også omfatte det rette sindelag, uden hvilket de ydre gerninger ikke med rette kan kaldes gode.

Thérèse formulerer sig således om denne problematik: "Det er nok at ydmyge sig og med tålmodig mildhed udholde sine ufuldkommenheder. Det er den sande hellighed". Efter hendes opfattelse er dét, der virkelig sårer Jesu hjerte, "manglen på tillid". Derfor taler Thérèse ubesværet om at tage Gud i hånden eller lade Gud tage os i hånden – ligesom for resten Thomas Kingo i sine morgensalmer.

Men er der alligevel ikke en vis lighed mellem den store reformator og den lille karmelitnonne i det franske kloster? Hun var ganske urokkelig i sin tro på den nådige og barmhjertige Gud. End ikke i det sidste halve år af sit liv, da hun oplevede sjælens mørke nat, og hun ikke kunne sige: "Tanken om himlen er hele min lykke", faldt hun i tvivl om, at hun var i fred med Gud. Hun sagde: "Himlen er lukket for mig ... åh ja, hvilket mørke, men jeg er der i fred". Hendes hengivelse til Gud gav hen-

gav hende således fred selv i mørket og kraft til at forvandle disse prøvelser til solidaritet med dem, der ikke kan tro. "Jeg sidder ved syndernes bord", kunne hun sige.

Thérèse var meget langt fra at forestille sig noget krav fra Gud om at skulle præstere noget for at blive værdig til Guds kærlighed – blot man vil tage imod Guds ufortjente nåde. Tværtimod understreger hun gang på gang, at vi står "med tomme hænder over for Gud". Præstationstanke og al gerningsretfærdighed lå hende fjernt. Nåde og etisk kamp betinger gensidigt hinanden, og askese var for hende en naturlig følge af nåden. Derfor havde hun heller ikke Luthers behov for at polemisere imod de gode gerningers værdi i Guds øjne. For hende var det ikke et mål at præstere noget, men at elske Jesus som Frelseren. Karakteristisk nok spillede mængden af bønner ikke nogen rolle for hende. Hun siger: "Et enkelt *Fadervor* og *Hil dig, Maria*, som jeg beder langsomt, nærer min sjæl langt mere, end hvis jeg hurtigt havde fremsagt dem hundrede gange."

Thérèses overbevisning om, at hun "ved dette livs aften vil stå over for Gud med tomme hænder" er ikke langt fra Luthers hovedanliggende. Men det gør en væsentlig forskel mellem de to personligheder, at Thérèse er overbevist om kærlighedens magt både mellem Gud og mennesket og vice versa mellem det troende menneske og Gud. Hvad troen var for Luther, var kærligheden for Thérèse. "Mit kald er kærligheden", sagde hun kort og godt. Deri fandt hun sin fred: "Kærlighed til Gud befrier os fra os selv". Spørgsmålet om vor egen frelse "bortfalder af sig selv", siger Thérèse, og hun uddyber det: "Kærlighedens særegenhed er, at den bøjer sig ned". Kærlighed kan aldrig være passiv, men søger altid større og større forening med den elskede.

Hendes tillidsfuldhed til den kærlige Gud kunne få hende til at sige: "Hvad gør det dog, at man lever i kampens tummel, når man blot ved, at man bæres af generalens arme?" Af og til fører denne tillidsfuldhed hende til dristige udtryk af guddommelig humor. Hun beskriver sin "lille vej" til himlen således: "Jeg er nu helt og holdent parat til at rejse væk [...] Jeg behøver ikke at foretage nogen forberedelser. Jesus kommer til at betale alle rejseomkostninger og entreen til himlen". Ifølge Thérèse er bare dét at løfte sin ene fod for at sætte den på det nederste trin af himmelstigen nok til at vise vor længsel og vort mål.

Sine svagheder og sin åndelige fattigdom gør Thérèse frugtbare ved at se alt dette som en hjælp til at modtage Guds nåde – ligesom Paulus siger: "Når jeg er svag, så er jeg stærk".¹ Svagheder giver anledning til håb, fordi de minder os om, at alt står i Guds hånd. Sådan karakteriserer hun sin erfaring af Guds kærlighed. Det er hendes "lille vej". Selve ordet "lille", der kommer igen og igen hos hende, er ikke noget sentimentalt ord, men et teologisk udtryk, der med rette kunne bidrage til, at hun i 1997 fik betegnelsen "kirkelærer". Hun citerer som et af sine yndlingssteder i biblen Ordsprogenes bog: "Hvis nogen er ganske lille, skal han komme til mig".²

Den teologiske baggrund for hendes "lille vej" er overbevisningen om, at alle gode gerninger skyldes den gode Guds nådegave. Nåden kommer altid før enhver god gerning. Dette er også Augustins lære om den foregribende nåde (latin: *gratia præveniens*). Derfor kan intet menneske tage æren for sine gode gerninger. Man kan kun sige med Brorson: "Thi findes noget godt i mig, det alt (dvs. allerede på forhånd) jo virket er af dig".³ Dertil kommer, også ifølge Thérèse, at enhver af vore gode gerninger har pletter i Guds øjne: "Al vor retfærdighed har pletter i Guds øjne. Derfor vil jeg iklæde mig din egen retfærdighed og af din kærlighed for evigt komme til at besidde dig selv". I sådan en formulering som "din egen retfærdighed" minder hun meget om Luthers udtryksmåde.

"Tror man på Guds barmhjertighed, må man elske Gud for hans egen skyld", siger Thérèse. Tro er hos hende uløseligt forbundet med kærlighed. Al ægte kærlighed tænker ikke på sig selv, men på den, man elsker. Kærligheden søger ikke sin egen frelse, men tænker på at glæde den elskede. Når

¹ 2 Kor 12,10

² Ordsp 9,4 – citeret efter den latinske Vulgata-oversættelse: Si quis est parvulus veniat ad me.

³ I salmen "Dig være, mildeste Gud Fader", vers 3

Luther lærer, at vor synd ikke tilregnes os, betyder det for ham ikke nogen forbedring af synderen. Al tale om, at Gud ved sin nåde kan tage bolig i vore hjerter, som der så ofte står i Kingos og Brorsons salmer, er fx af professor Chr. Thodberg stemplet som uforeneligt med luthersk teologi.⁴ For Thérèse derimod befrier kærligheden til Gud os fra os selv, og dermed træder som sagt spørgsmålet om vor egen frelse i baggrunden.

En sammenligning mellem Luthers og Thérèses teologi, som her kun er skitse-mæssigt behandlet, kan måske bedst afrundes med at citere Luthers sidste ord på hans dødsleje: "Wir sind Bettler, das ist wahr." Tiggere med deres tomme hænder udstrakte for at modtage alt af Gud er et billede, der vidner om, at der på dette dybe plan trods alt er et grundlæggende fællesskab mellem reformatoren i 16. århundrede og den lille helgen i karmelitklostret i 19. århundrede.

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk

⁴ Artikel i bogen "Et kor af stemmer : tematiske læsninger i salmebogen" (redaktion Kirsten M. Andersen), forlaget Anis 1997, side 129.